

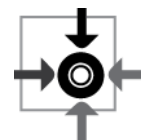
מצוות צדקה

ידע קודם

המעלות השונות של מצוות צדקה כפי שהן מובאות במשימה לתלמיד בעמוד 4.

יעדי המשימה

1. **הבנה ופרשנות** – הבנה של אופן הקיום של מצוות צדקה ;
2. **הבנה ופרשנות** – קישור בין הלכות צדקה ובין סיפורי מקרה ;
3. **ערכים ורלוונטיות** – הצעה לרעיון של פעילות צדקה (גמילות חסדים) בבית הספר ;
4. **מיומנות כללית** – **הבעה בכתב וארגון מידע** – תיאור הרעיון לפעילות הצדקה בכתב והכנת תוצר להצגתו לפני הכיתה ;
5. **מיומנות כללית** – **הבעה בעל פה** – הצגת הרעיון לפעילות צדקה לפני הכיתה.

התנאים לביצוע המשימה

1. עבודה אישית ועבודה קבוצתית ;
2. שני שיעורים בכיתה ועבודה בבית לפי הצורך.

החומרים לביצוע המשימה

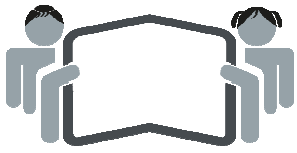

- המשימה לתלמיד 'מצוות צדקה', שבה אמצעי העזר האלה :
- הלכות צדקה המנוסחות בלשון המותאמת ללשון התלמידים ;
 - דפי 'סיפורים העוסקים בצדקה' ;
 - דף 'רעיון לפעילות צדקה' ;
 - פסוקים וציטוטים בנושא צדקה.

התוצר המצופה מהתלמיד

1. דף 'סיפורים העוסקים בצדקה', שבו יכתבו התלמידים את הלכות הצדקה המתאימות לסיפורים, ויסבירו את הקשר בין כל סיפור ובין ההלכה שלו ;
2. דף 'רעיון לפעילות צדקה', שבו יתארו התלמידים את הצעתם לפעילות צדקה (גמ"ח) בבית הספר ;
3. כרזה או דרך הצגה אחרת של פעילות צדקה.

מורים יקרים,

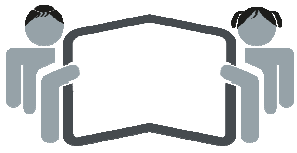
מצוות צדקה היא מן המצוות הגדולות שבתורה, ועליה אמרו חכמים: 'שקולה צדקה כנגד כל המצוות' (מסכת בבא בתרא דף ט, עב). הנותן צדקה דבק במידתו של הקב"ה שמחיה ומפרנס את ברואיו. ומכיוון שהצדקה מוסיפה חיים לעולם, היא מצילה מן המיתה, שנאמר: 'וצדקה תציל ממוות' (משלי י, ב).

מצוות צדקה אינה רשות אלא חובה שהתורה מטילה על כל יחיד ועל החברה כולה. עניינה הוא לעזור לחולים ולזקנים, ליתומים ולאלמנות ולתמוך בהם אם אינם יכולים לקיים את עצמם.

אמרו חכמים: 'כל המקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא' (משנה מסכת סנהדרין ד, ה), כלומר אם אנו מתמודדים עם קשיים בעולם ומסייעים לסובלים ולמסכנים, אנו מתקנים את העולם ומקרבים את הגאולה, כפי שאמרו חכמים: 'גדולה צדקה שמקרב את הגאולה'. ועוד נאמר: 'פה אפר ה' שפרו משפט ופשו צדקה פי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות' (ישעיהו נו, א).

חזרה על החומר שנלמד: לפני שמתחילים במשימה כדאי לשוב ולדון בכיתה על הלכות הצדקה המופיעות בעמוד 4 במשימה לתלמיד. יש להסביר לתלמידים מושגים המופיעים בהלכות הצדקה, שפירושם עשוי להיות קשה לתלמידים, כמו 'מצבם הכלכלי קשה'. כמו כן יש להסביר לתלמידים כי פירוש המילה 'צדקה' בתורה הוא 'נתינה לנזקק, אבל פירוש המילה 'צדקה' הוא גם 'צדק': ה' בוחר אנשים מסוימים להיות שליחיו כדי לחלק את השפע לאחרים. אם אדם יכול לסייע לאדם אחר, אין הוא צריך לחוש גאווה כשהוא מחלק משהו השייך לו, אלא עליו להבין שהוא עושה צדק. הוא מחלק את הכסף שה' נתן בידו לפי רצונו של ה'.

הצגת המשימה 'מצוות צדקה' לתלמידים: מומלץ לקרוא את המשימה עם התלמידים בכיתה ולהסביר להם שביצוע המשימה הוא כלי הערכה – הערכת המורה, הערכה עצמית (והערכת עמיתים, לפי שיקול דעתו של המורה). כמו כן מומלץ להסביר לתלמידים שהם יידרשו להשלים את המשימה בשלבים, ושהמורה ינחה אותם בכל אחד משלבי המשימה.

שלב 1 – סיפורי צדקה

יעדי שלב 1

1. **הבנה ופרשנות** – הבנה של אופן הקיום של מצוות צדקה;
2. **הבנה ופרשנות** – קישור בין הלכות צדקה ובין סיפורי מקרה.

התנאים לביצוע שלב 1

עבודה אישית בבית או בכיתה

החומרים לשלב 1

1. הלכות צדקה המנוסחות בלשון המותאמת ללשון התלמידים;
2. דפי 'סיפורים העוסקים בצדקה'.

הנחיות להעברת שלב 1

התלמידים יקבלו רשימה של הלכות צדקה (עמוד 4 במשימה לתלמיד) ושישה סיפורים (עמודים 5–7 במשימה לתלמיד). בכל סיפור יש דוגמה למעשה צדקה לפי אחת מהלכות הצדקה או יותר. התלמידים יצטרכו להבין את הקשר בין כל אחד מהסיפורים ובין ההלכה המתאימה ברשימת ההלכות. לאחר מכן יהיה עליהם לכתוב את ההלכה או את ההלכות המתאימות שמקיימים בכל סיפור (הם יוכלו להעתיק את ההלכה מהרשימה או לכתוב אותה במילים שלהם), ולהסביר כיצד לדעתם הסיפור קשור להלכה.

הצעה להרחבת שלב 1: לאחר ביצוע המשימה אפשר לבקש מתלמידים להמחיש את הסיפורים ולהציגם לפני חברים בכיתה. החברים בכיתה יצטרכו לגלות איזו הלכה באה לידי ביטוי במחזה ולהסביר את הקשר בינה ובין הסיפור.

התוצר של שלב 1

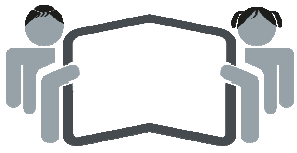

דף 'סיפורים העוסקים בצדקה', שבו יכתבו התלמידים את הלכות הצדקה המתאימות לסיפורים, ויסבירו את הקשר בין הסיפור ובין ההלכה.

הערכת שלב 1

יש להעריך את ההתאמות של התלמידים בין סיפורי הצדקה ובין ההלכות המתאימות לפי המחווה. יש להחזיר את הדף שבו המשוב לתלמידים, לפני שימשיכו בשלבים הבאים.

שלב 2 – פעילות צדקה

יעדי שלב 2

1. **הבנה ופרשנות** – הבנה של אופן הקיום של מצוות צדקה;
2. **ערכים ורלוונטיות** – הצעה לרעיון של פעילות צדקה (גמ"ח) בבית הספר;
3. **מיומנות כללית** – ארגון מידע והצגתו בכתב – תיאור הרעיון לפעילות הצדקה בכתב.

התנאים לביצוע שלב 2

עבודה בקבוצות בכיתה

החומרים לשלב 2

1. דפי טיוטה לסיכום הדיון הקבוצתי;
2. דף לכתובת רעיון לפעילות צדקה.

הנחיות להעברת שלב 2

1. יש לחלק את תלמידי הכיתה לקבוצות של 3-4 תלמידים.
2. יש להנחות דיון בכיתה על המאפיינים של פעילות צדקה המתאימה לתלמידי בית הספר: האם התלמידים יכולים לבצע את הפעילות בעצמם? האם הם זקוקים לעזרת המורה או לעזרת ההורים? כמה זמן תימשך הפעילות? האם הפעילות לא תבייש את בעלי הצדקה? יש לרשום על הלוח או על בריסטול על הקיר את המאפיינים שעלו בדיון כדי שיהיו זמינים לתלמידים.
3. יש להנחות את התלמידים לקיים דיון בקבוצות בנושאים האלה:
 - מי מחויב במצוות צדקה?
 - מהי הדרך הטובה והיעילה ביותר לתת צדקה?
 - איזו היא הדרך הראויה לתרום צדקה ולא לבייש את מי שתורמים לו?
 - אילו מעשי צדקה יכולים לעשות גם ילדים בגילם?
 יש להסביר לתלמידים כיצד לתעד את הדיון ולהנחות אותם לכתוב את סיכום הדיון הקבוצתי על דף.
4. אחרי הדיון הקבוצתי תידרש כל קבוצה להציע פעילות צדקה לתלמידי בית הספר (גמ"ח) כדי לעודד נתינת צדקה. הפעילות תתאים להלכות שנלמדו בכיתה.
5. התלמידים יתארו את פעילות הצדקה שהם מציעים בדף 'רעיון לפעילות צדקה' (עמוד 10 במשימה לתלמיד) ואת הקשר בינה ובין ההלכה המתאימה. יש להנחות אותם להרחיב את דבריהם עד כמה שאפשר, גם בתכנים וברעיונות שאינם מופיעים על הדף, למשל, מדוע הצעתם מתאימה לפעילות של בית הספר וכיצד היא מעודדת לתת צדקה. יש לאסוף מהתלמידים את הדפים כדי להעריך אותם.

התוצר של שלב 2

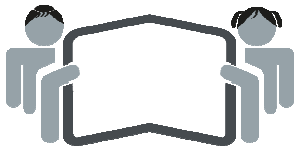

דף 'רעיון לפעילות צדקה' שבו יתארו התלמידים את הצעתם לפעילות צדקה (גמ"ח) בבית הספר.

הערכת שלב 2

יש לאסוף מכל קבוצה את דפי הרעיונות ולהעריך את הרעיונות לפי המחווך. לאחר מכן יש לתת לתלמידים משוב כדי שיתקנו את הדפים לפי הצורך. כך הפעילויות בשלבים הבאים של המשימה, שיעסקו ברעיונות המבוססים על ההלכה, יהיו מתוקנים לפי משוב המורה ורלוונטיים לבית הספר.

שלב 3 – הצגת הרעיון לפעילות צדקה

יעדי שלב 3

1. **הבנה ופרשנות** – הבנה של אופן הקיום של מצוות צדקה;
2. **ערכים ורלוונטיות** – הצעה לרעיון של פעילות צדקה (גמ"ח) בבית הספר.

התנאים לביצוע שלב 3

עבודה בקבוצות בכיתה

החומרים לשלב 3

1. דף 'רעיון לפעילות צדקה' משלב 2, שבו תיארו התלמידים את הצעתם לפעילות צדקה (גמ"ח) בבית הספר, מתוקן על-פי משוב המורה;
2. פסוקים וציטוטים בנושא צדקה.

הנחיות להעברת שלב 3

1. כל קבוצה תצטרך להציג את הרעיון שלה לפעילות צדקה לפני תלמידי הכיתה, ואחר כך לשווק אותו בדרך הטובה ביותר כפעילות לכל בית הספר. אחת הדרכים להציג את ההצעה היא באמצעות כרזה, שעליה יהיו כתובים פרטי ההצעה, ההלכה המתאימה ופסוק מתאים. התלמידים יוכלו להוסיף לכרזה מרכיבים שונים: שם יצירתי לכרזה שיכול למשוך את תשומת הלב לפעילות המוצעת, משפט 'פרסומת' להצעה (סלוגן), שיר שמדבר בזכות ההצעה, סמל או דגל שיש בהם מרכיבים גרפיים הקשורים לרעיון שבהצעה ועוד. התלמידים יוכלו לבחור גם בדרכים אחרות, מילוליות או גרפיות, להצגת הרעיון שלהם, ויש לעודד אותם לפתיחות ולגיוון.
2. התלמידים יתחילו לפתח את הצגת הרעיון בכיתה וימשיכו לעשות זאת בבית. חשוב לוודא שכל חברי הקבוצה מסכימים על צורת ההצעה, שחברי הקבוצה מחלקים ביניהם את העבודה בצורה הוגנת, ושכל מרכיב שהם מפתחים קשור בבירור לפעילות שהם מציעים.

הערה:

מומלץ לשתף בפעילות מורים נוספים, כמו המורה למחשבים או המורה לאמנות שיוכלו לעזור לתלמידים.

התוצר של שלב 3

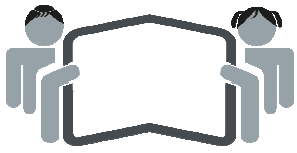

כרזה או דרך הצגה אחרת של פעילות צדקה

הערכת שלב 3

ההערכה תתבצע על פי המחווה לאחר סיום המשימה.

שלב 4 – הצגת ההצעה בכיתה

יעד שלב 4

מיומנות כללית – הבעה בעל פה – הצגת הרעיון לפעילות צדקה לפני הכיתה

התנאים לביצוע שלב 4

עבודה בקבוצות בכיתה

החומרים לשלב 4

כרזה או דרך הצגה אחרת של פעילות הצדקה משלב 3

הנחיות להעברת שלב 4

1. כל קבוצה תציג את ההצעה שלה לפעילות צדקה לפני תלמידי הכיתה בעזרת הכרזה שהכינה או בכל דרך אחרת שבחרה בה. הקבוצה תציג את מה שהכינה בליווי הסברים, ותנסה לשכנע את תלמידי הכיתה שהצעתה היא המתאימה ביותר. יש לעודד את תלמידי הכיתה לשאול את חברי הקבוצה שאלות בנוגע לפעילות שהם מציעים. בפעילות מסוג זה באה לידי ביטוי מיומנות של הבעה בעל-פה וכדי להעריכה חשוב לערוך תצפית על התלמידים ולתעד את האופן שבו הם מציגים את התוצר לפני הכיתה.
2. אחרי שכל הקבוצות יציגו את הצעותיהן, יבחרו תלמידי הכיתה את ההצעה או את ההצעות המתאימות ביותר לפעילויות צדקה בבית הספר. יש להנחות את התלמידים לשפוט את ההצעות של פעילויות הצדקה לפי מידת התאמתן לתלמידי בית הספר. השיפוט ייערך על סמך המאפיינים שעלו בדיון בכיתה עוד לפני ביצוע המשימה. המאפיינים יהיו כתובים על הלוח או על בריסטול על הקיר. ההצעה שתקבל את מספר הקולות הגדול ביותר תובא לפני ועדת הגמ"ח של בית הספר.

הערה:

בהצגת ההצעה בכיתה מומלץ להטיל תפקיד כלשהו על כל אחד מחברי הקבוצה כך שכל אחד מן התלמידים ישתתף באירוע. במקרה שבקבוצה מסוימת מתעוררים קשיים בהצגת ההצעה לפני כל הכיתה, אפשר להציע להם להציג אותה לפני המורה.

הצעה להרחבת שלב 4: לסיכום המשימה אפשר להציג את הצעות התלמידים בתערוכה בכיתה. כמו כן אפשר לעודד את התלמידים לממש את ההצעות שלהם ולעשות מצוות צדקה בקהילה.

התוצר של שלב 4

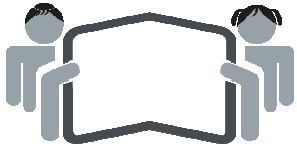

הצגה של הרעיון לפעילות צדקה לפני הכיתה.

הערכת שלב 4

ההערכה תתבצע על פי המחווה לאחר סיום המשימה.

דיון מסכם (רפלקציה)

בתום המשימה מומלץ לקיים דיון בכיתה על המשימה. מטרת הדיון יהיו לעודד את התלמידים לחשוב על נושא המשימה, להסביר מהו הידע החדש שרכשו בעקבות המשימה, ולפרט כיצד המשימה תוכל לשפר את הדרכים שלהם לקיום נאות של מצוות הצדקה.

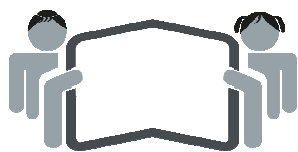
להלן דוגמה לשאלות מנחות בדיון:

1. מהו הידע החדש שלמדתם בביצוע המשימה בנושא מצוות הצדקה?
2. כיצד הפעילות במשימה זו עזרה לכם להבין טוב יותר את מצוות הצדקה?
3. אילו דברים נוספים הקשורים למצוות צדקה עלו בדעתכם לאחר ביצוע המשימה?
4. אם בזמן ביצוע המשימה נודע לכם על מעשי צדקה הקשורים לחיים שלכם ושל המשפחה שלכם – ספרו על המעשים האלה.
5. במה אתם מרגישים שביצוע המשימה הביא לידי שינוי בחשיבתכם או בהתנהגותכם האישית בנושא מצוות צדקה? מה היה השינוי?
6. כיצד תוכלו לקיים מעתה את מצוות הצדקה בדרך טובה יותר?

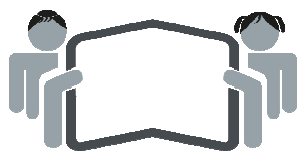
סיכום הערכת המשימה מצוות צדקה

1. הערכת ההתאמות בין סיפורי צדקה להלכות והחזרת המשימה לתלמיד עם משוב (שלב 1);
2. הערכת הרעיונות לפעילות צדקה והחזרתם לתלמידים עם משוב (שלב 2);
3. הערכה של התוצרים להצגת הרעיונות לפעילות צדקה (בסיום המשימה);
4. הערכה של הצגת הרעיונות לפעילות צדקה בעל-פה לפני הכיתה (אופציונלי, בסיום המשימה).

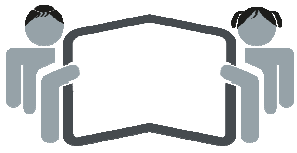

קריטריון	רמת ביצוע מטלה	השגת היעד 6-5	קרוב להשגת היעד 4-3	בתחילת הדרך 2-1
הבנה ופרשנות – הבנה של אופן הקיום של מצוות צדקה וקישור בין הלכות צדקה ובין סיפורי מקרה	בחירת הלכה הקשורה למקרה המוצג בסיפור (שלב 1)	התלמיד ביצע התאמה נכונה בין ההלכה ובין המקרה בכל אחד מששת הסיפורים.	התלמיד ביצע התאמה נכונה בין ההלכה ובין המקרה בשלושה, בארבעה או בחמישה סיפורים.	התלמיד ביצע התאמה נכונה בין ההלכה ובין המקרה בסיפור אחד או בשני סיפורים.
הסבר הקשר בין הלכות הצדקה ובין הסיפורים (שלב 1)	התלמיד הסביר בצורה מדויקת את הקשר בין ההלכה ובין המקרה בכל אחד מששת הסיפורים.	התלמיד הסביר בצורה מדויקת את הקשר בין ההלכה ובין המקרה בכל אחד מששת הסיפורים.	התלמיד הסביר בצורה מדויקת את הקשר בין ההלכה ובין המקרה בשלושה, בארבעה או בחמישה סיפורים.	התלמיד הסביר בצורה מדויקת את הקשר בין המקרה ובין ההלכה בסיפור אחד או בשני סיפורים. או: התלמיד לא הצליח להסביר את הקשר בין ההלכות ובין המקרים.
ערכים ורלוונטיות – הצעה לרעיון של פעילות צדקה (גמילות חסדים)	תיאור רעיון לפעילות צדקה בבית הספר בדף 'רעיון לפעילות צדקה' (שלב 2)	התלמיד הציע רעיון שמתאים לאחת ממצוות הצדקה או יותר, והסביר כראוי את הקשר בין הרעיון ובין המצווה.	התלמיד הציע רעיון שמתאים באופן חלקי למצוות הצדקה. או: התלמיד לא הסביר כראוי את הקשר בין הרעיון ובין המצווה.	התלמיד הציע רעיון שאינו קשור ישירות למצוות הצדקה. הרעיון שהציע התלמיד אינו יכול להתבצע על ידי תלמידים צעירים.
		הרעיון שהציע התלמיד יכול להתבצע על ידי תלמידים צעירים.	הרעיון שהציע התלמיד יכול להתבצע באופן חלקי על ידי תלמידים צעירים.	התלמיד הוסיף פסוק שאינו רלוונטי לפעילות או לא הוסיף פסוק כלל.

מחווין (המשך)

קריטריון	רמת ביצוע מטלה	השגת היעד 6-5	קרוב להשגת היעד 4-3	בתחילת הדרך 2-1
מיומנות כללית – הבעה בכתב והבעה בעל-פה: ארגון המידע והצגתו בכתב ובעל פה (אופציונלי)	תיאור רעיון לפעילות צדקה בבית הספר בדף 'רעיון לפעילות צדקה' (שלב 2)	התלמיד ניסח את הרעיון בבהירות. התלמיד הציג את הרעיון בצורה מאורגנת ומוקפדת.	התלמיד ניסח את הרעיון במעורפל. התלמיד הציג את הרעיון בצורה מאורגנת למדי.	הרעיון לא היה מובן. התלמיד הציג את הרעיון בצורה מרושלת.
	הכנת אמצעי להצגת הרעיון של פעילות הצדקה (שלב 3)	התלמיד הכין אמצעי שממחיש כראוי את כל המרכיבים של פעילות הצדקה, והסביר את הקשר בין הפעילות ובין ההלכה.	התלמיד הכין אמצעי שממחיש חלק מן המרכיבים של פעילות הצדקה, ו/או הסביר באופן חלקי את הקשר בין הפעילות ובין ההלכה.	התלמיד הכין אמצעי שאינו ממחיש את המרכיבים של פעילות הצדקה, ו/או לא הסביר את הקשר בין הפעילות ובין ההלכה.
	הצגת רעיון לפעילות הצדקה לפני הכיתה בעל-פה (שלב 4)	התלמיד הציג את הרעיון לפעילות הצדקה בצורה ברורה ורהוטה. מִדְרָךְ הצגתו היה ברור שהוא מבין את הקשר בין הפעילות ובין ההלכה.	התלמיד הציג את הרעיון לפעילות הצדקה בצורה מעורפלת מעט ולא ברורה דיה. מִדְרָךְ הצגתו לא היה ברור אם הוא מבין את הקשר בין הפעילות ובין ההלכה.	התלמיד לא הצליח להציג את הרעיון לפעילות הצדקה ו/או מִדְרָךְ הצגתו היה ברור שהוא אינו מבין את הקשר בין הפעילות ובין ההלכה.
		התלמיד השיב לשאלות חבריו בצורה עניינית. ברורה, ורהוטה.	התלמיד התקשה לענות על שאלות חבריו.	התלמיד לא ידע לענות על שאלות חבריו.

תוצרי תלמידים לדוגמה

